

จิตอาสากับการให้ในมิติทางพระพุทธศาสนา*

Volunteer with giving in the Dimension of Buddhism

พิทยพล กองพงษ์

Pittayaphon Kongpong

ภาวิทย์ โพธิ์ตาทอง

Phawit Photathong

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya

E-mail: Phawit @gmail.com

บทคัดย่อ

พระพุทธศาสนามีแนวคิดเกี่ยวกับจิตอาสาปรากฏอยู่ในคำสอนของพระพุทธเจ้ารวมไปถึงพระ พุทธพจน์และปรากฏผ่านพระจริยาของพระสาวกหรือพุทธบริษัทด้วย โดยเฉพาะการมีจิตใจที่ ประกอบด้วยคุณธรรม มีความเมตตา กรุณา ความเสียสละ และปรารถนาดีที่จะช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจาก ความทุกข์ภัย โดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน การสร้างจิตสำนึกเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมส่วนรวม การ แก้ปัญหาจากเพียงส่วนหนึ่งส่วนใดของสังคมนั้นยากที่จะประสบความสำเร็จในระยะยาวเราทุกคนต้องให้ ความร่วมมือกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน เกื้อหนุนกัน มีความสามัคคี มีน้ำใจ มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม ยอมเสียสละได้ทุกเมื่อ เพื่อให้สังคมไทยเข้มแข็งขึ้นและมีคุณภาพ มีความรู้การมีจิตอาสานั้นเป็นแนวทาง หนึ่งที่จะช่วยลด และแก้ปัญหาของสังคมไทยได้ดี และเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการพัฒนาประเทศได้อย่าง ยั่งยืน

คำสำคัญ : จิตอาสา, การให้, พระพุทธศาสนา

Abstract

Buddhism has the concept of volunteering, appearing in the teachings of the Buddha, including the Buddha, and appeared through the Lord Buddha's disciples or Buddhist company. In particular, having a moral mind, compassion, sacrifice, and good will to help others out of suffering. Do not expect anything in return. Creating a conscious mind to help others and the public. Solving problems from just one part of society is difficult to achieve in the long run. We all need to cooperate. It has a responsibility to support each other, has harmony, generosity, a sense of community. I can sacrifice at any time. To

* Received 17 January 2019; Revised 30 April 2019; Accepted 29 May 2019



make Thai society stronger and more knowledgeable, volunteerism is one way to reduce and solve the problems of Thai society. It is a factor that supports the development of the country.

Keyword : Volunteer Spirit, To Give and Buddhism.

บทนำ

การพัฒนาการเป็นพลเมืองไทยและโลกในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้คนไทยอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกได้อย่างมีคุณภาพและรู้เท่าทัน คือการพัฒนาคนให้เป็นคนดีคนเก่ง มีคุณธรรมในสังคม เพื่อ ดูแลชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งและยั่งยืนดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ความว่า “นอกจากการศึกษาจะสอนให้คนเก่งแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะอบรมให้ดีพร้อมกันไปด้วย ประเทศไทยเราจึงจะได้คนที่มีคุณภาพ คือ ทั้งเก่ง ทั้งดี มาเป็นกำลังของบ้านเมือง ให้เป็นความเก่งเป็น ปัจจัยและพลังสำหรับสร้างสรรค์ และให้ความดีเป็นปัจจัยเพื่อประคับประคองหนุนนำความเก่ง ให้เป็นไป ในทางที่ถูกอันจะผลเป็นประโยชน์อันพึงประสงค์”

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยอย่างเช่นปัจจุบันเราจะพัฒนาเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้เป็นคนเก่ง ฉลาด หรือก้าวหน้าเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ยังไม่เพียงพอ เพราะสิ่งที่สังคมต้องการ มากที่สุดขณะนี้ คือ จะต้องสร้าง “คนดี” มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นผู้มีจิตอาสาหรือความเป็นผู้มีจิต สาธารณะควบคู่ไปด้วยเพื่อช่วยกันเป็นแรงผลักดันขับเคลื่อนให้ประเทศชาติก้าวทันกระแสความ เปลี่ยนแปลงก็จะช่วยทำให้สังคมไทยน่าอยู่ยิ่งขึ้น

ความเป็นผู้มีจิตอาสาหรือความเป็นผู้มีจิตสาธารณะ ไม่ใช่ภาวะที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองแบบ ฉับพลันหรือปัจจุบันทันด่วน แต่เกิดจากกระบวนการในการเรียนรู้ การฝึกฝน การอบรม หรือการตระหนัก อย่างลุ่มลึกจากสถาบันต่างๆ ของสังคม เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา เป็นต้น รวมถึงการตระหนักรู้ด้วยตนเองเมื่อผ่านสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้ประสบนั้นมีภาวะของ ความเป็นผู้มีใจความเห็นใจ อยากช่วยเหลือ อยากอนุเคราะห์โดยไม่หวังผลตอบแทนจากการกระทำของตน

บทความนี้ จะกล่าวถึงความจำเป็นมาของจิตอาสาหรือจิตสาธารณะและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ส่งเสริมลักษณะของจิตอาสา เพื่อฉายภาพของจิตอาสากับการพัฒนาสังคมไทยอย่าง ยั่งยืน ดังนี้

พัฒนาการของจิตอาสาในประเทศไทย

ในประเทศไทยเริ่มมีการกล่าวถึงจิตสาธารณะช่วงหลังพุทธศักราช 2500 คือช่วงเริ่มมีการใช้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แต่เริ่มเห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้นหลังจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งก่อนหน้านั้นการช่วยเหลือสังคมซึ่งเสริมงานบำบัดทุกข์บำรุงสุข



ของรัฐกระทำโดยสถาบันทาง ศาสนา มูลนิธิ ซึ่งจัดโดยเอกชนจัดตั้งช่วยเหลือคนในเชื้อชาติ หรือจากภูมิภาคเดียวกัน เป็นลักษณะผู้ให้กับ ผู้รับ แต่หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ประชาชนที่มีฐานะยากจนเริ่มตระหนักถึงพลังของตนเองและ สำนึกต่อสังคมของชนชั้นกลาง ถูกยกระดับสูงขึ้น (วิชาพันธุ์ ก่อเกียรติเจริญ, 2544 : 103) และในช่วง แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) เริ่มส่งเสริมประชาคมจังหวัดให้ เกิดขึ้นในทุก จังหวัด ควบคู่กับการเตรียมขยายประชาคมตำบล (ศรีประภา เพ็ชรมีศรี, ม.ป.ป. : 208) และ ให้ความสำคัญในการพัฒนาคน ซึ่งกลไกที่จะทำให้พัฒนาคนได้นั้นคือ ระบบการศึกษา มีการ กล่าวถึงจิต สาธารณะในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้กล่าวถึงการ มีจิตสาธารณะไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นคุณลักษณะของคนไทยที่พึง ประสงค์ ซึ่งจะช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง โดยกล่าวไว้ในเรื่องของประชา สังคมและการมีส่วนร่วมกับชุมชน

ในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบท ทั้งที่เป็นโอกาสและ ข้อจำกัดต่อการพัฒนา ประเทศ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้มีภูมิคุ้มกัน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและ ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น โดยยังคงอัญเชิญ “ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง” มาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนา แบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลาง การพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 และ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 และให้ ความสำคัญต่อชุมชนเข้มแข็ง คือการรวมพลังสังคมจากทุกภาคส่วนให้มี ส่วนร่วมดำเนินการใน ทุกขั้นตอนของแผนฯ พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่การปฏิบัติ รวมทั้งการติดตามสอบผลการดำเนินงานตามแผนอย่างต่อเนื่อง และพันธกิจประเทศไทยตาม แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 วิสัยทัศน์มุ่งพัฒนาสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) คนไทยมีคุณธรรมนำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยุบอุ่น ชุมชน เข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพและเป็นธรรมสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและ ทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน อยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่ง ระบอบประชาธิปไตยที่มี พระมหากษัตริย์เป็นประมุขและอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี สำหรับพันธกิจมุ่งสู่สังคมอยู่เย็นเป็น สุขร่วมกันภายใต้แนวปฏิบัติของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เห็นควรกำหนดพันธกิจของการพัฒนาประเทศ ด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการประเทศให้ เกิดธรรมาภิบาลภายใต้ระบอบประชาธิปไตยที่มีองค์ พระมหากษัตริย์เป็นประมุขมุ่งสร้างกลไก และกฎระเบียบที่เอื้อต่อการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนา สู่ทุกภาคี ควบคู่กับการ เสริมสร้างความโปร่งใส สุจริต ยุติธรรม รับผิดชอบต่อสาธารณะ มีการกระจาย อำนาจและ กระบวนการที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสู่ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ สังคมและ การใช้ทรัพยากร โดยมีวัตถุประสงค์ส่วนหนึ่งเพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้คุณธรรม จริยธรรม



อย่างต่อเนื่อง พร้อมเน้นยุทธศาสตร์การพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน โดยพัฒนาจิตใจควบคู่กับการ พัฒนาการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่มทุกวัยตลอดชีวิต

แนวคิดจิตอาสาเริ่มเกิดขึ้นอย่างจริงจังในประเทศไทยภายหลังการเกิดธรณีพิบัติสึนามิ เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 มีอาสาสมัครจำนวนมากหลั่งไหลจากทั่วประเทศและทั่วโลกเกิดความร่วมมือ กันระหว่างองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมต่างๆ เพื่อมาให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย เป็นจุดเริ่มต้นของกระแสการเป็นอาสาสมัครหรือจิตอาสา และทำให้คนไทยตระหนักถึงความสำคัญกับ ความสามัคคี การมีส่วนร่วมและคุณธรรมของการให้ในพระพุทธศาสนา

ความหมายของจิตอาสา (Volunteerspirit)

จิตอาสา หมายถึง จิตที่พร้อมจะสละเวลา แรงกายสติปัญญาเพื่อสาธารณประโยชน์ เป็นจิตที่ มีความสุขเมื่อได้ทำความดี อันเกิดจากพื้นฐานความคิด 4 ประการหลัก ได้แก่

1. เป็นการบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวมมิใช่เพื่อส่วนตัว
2. เป็นการกระทำที่เป็นไปโดยความสมัครใจ
3. เป็นการกระทำที่ไม่มุ่งหวังผลตอบแทนในรูปสินจ้างรางวัล

4. เป็นการอุทิศกำลังกาย กำลังใจ และเวลาให้ส่วนรวม ไม่ใช่อุทิศกำลังทรัพย์ แต่เพียงอย่างเดียวโดยสรุป จิตอาสา หมายถึง การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเสียสละเวลา สิ่งของ เงินทอง แรงกาย สติปัญญา เพื่อสาธารณประโยชน์ เป็นจิตใจที่มีความสุขเมื่อได้ทำความดี การช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมเพื่อให้ผู้อื่นมี ความสุขด้วยความสมัครใจและไม่หวังผลตอบแทน เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ สำนึกของ บุคคลที่มีต่อส่วนรวม และเอาใจใส่ป้องกันแก้ไขปัญหาสังคม

นอกจากนี้ “จิตอาสา” ในวาระแห่งชาติ คือ “ทานและการอาสาสมัคร” แต่มีบางคนบัญญัติ คำขึ้นมาใหม่ว่า “จิตอาสา” บ้าง “จิตสาธารณะ” บ้าง ฯลฯ ล้วนมีความหมายตรงกัน คือ เริ่มจากไม่ เบียดเบียนตนเองและคนอื่น แล้วเผื่อแผ่แบ่งปันเอื้อเฟื้อเกื้อกูลผู้คนและชุมชน (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2550 : 3)

คำว่า จิตสาธารณะเป็นคำใหม่ที่มีใช้เมื่อไม่นานมานี้ เมื่อวิเคราะห์จากความหมายอย่างง่ายว่า จิตสำนึกที่มีต่อสาธารณะ แนวคิดของคำว่าจิตสำนึกและสาธารณะ เรื่องของจิตสำนึกมีการศึกษาและ ค้นคว้ากันอย่างกว้างขวาง ทั้งในเชิงปรัชญา จิตวิทยา สังคมศาสตร์ และรัฐศาสตร์ ซึ่งให้คำจำกัดความไว้ หลากหลาย ดังนั้นจิตสาธารณะ (Public Mind) หรือจิตสำนึกสาธารณะ (Public Consciousness) เกิดขึ้นพร้อมๆ กับแนวคิดการกระจายอำนาจทางการเมืองการปกครองสู่ท้องถิ่นและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ช่วงเพียงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์, 2542 : 21-33)



คำว่า “สาธารณะ” หมายถึง กิจ สมบัติ สิ่งของ สถานที่ ที่มีได้เป็นของปัจเจกบุคคลคนเดียว ทั้งยังอาจหมายถึงความเป็นส่วนรวมและสังคมได้อีกด้วย คำว่า “สาธารณะ” ได้ถอดความจาก ภาษาอังกฤษร่วมสมัยเดียวกับ Democracy ที่กลายเป็น “ประชาธิปไตย” จิตสำนึกสาธารณะจึงเป็นผล ของระบบการเมืองที่เปิดกว้าง โครงสร้างเศรษฐกิจที่เอื้อประโยชน์แก่ทุกส่วนของสังคมและวัฒนธรรม

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2531 : 60) ได้ให้ความหมาย “สาธารณะ” เป็นผลที่ได้มาจากการประเมิน ค่าการเห็นความสำคัญซึ่งมีฐานอยู่ที่ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม ความเห็น ความสนใจ หรือเป็นชีวิตภายใน ของบุคคล ความตระหนัก ความคิด ทัศนคติ อารมณ์ แรงจูงใจ และความรู้สึกที่ได้รับจากประสบการณ์ใน ขณะนั้น คำว่า Public แปลเป็นไทย หมายถึง “สาธารณะ” ในประเทศไทยมักใช้กับสถานที่ สิ่งของ เครื่องใช้ที่เป็นของส่วนกลาง ทุกคนมีสิทธิที่จะใช้ประโยชน์จากสิ่งนั้นได้แต่แท้จริงความหมายของคำว่า สาธารณะ เป็นคำที่มีความหมายกว้าง และสามารถใช้ได้กับสิ่งของบุคคล สถานที่ และการกระทำ

พระไพศาล วิสาโล (2544 : 15) กล่าวว่า จิตสำนึกสาธารณะ หมายถึง ความสำนึกใส่ใจและ พร้อมจะมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ รวมถึงความเคารพและห่วงใยในสมบัติส่วนรวม ซึ่งมีไข่มุกเฉพาะ ครอบครัว ญาติมิตร คนรอบข้างหรือชุมชนละแวกบ้านเท่านั้น หากคลุ้มไปถึงบุคคลอื่นที่ไม่รู้จัก ไม่เคยพบ แต่ก็รู้ยู่ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ตนสังกัด

บรรทม มณีโชติ (2530 : 25) ได้ให้ความหมาย “การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม” หมายถึงการ อุทิศตนทำงานเพื่อสังคมและส่วนรวม การร่วมมือช่วยกันรักษาสมบัติของส่วนรวม ไม่ทำลายสมบัติของ ส่วนรวม อุทิศตนทำงานเพื่อส่วนรวม มีน้ำใจ รู้จักแบ่งปัน ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และทำประโยชน์โดยไม่หวัง ผลตอบแทน แบ่งออกเป็น 4 พฤติกรรม คือ 1) การให้ปัน โดยการช่วยเหลือ หรือให้ผู้อื่นด้านทรัพย์สิน สิ่งของ ความรู้ และแรงงาน 2) ความมีน้ำใจ โดยการแสดงความปรารถนาดีต่อผู้อื่นในด้านการพูดและการ กระทำ โดยให้กำลังใจและแสดงความเห็นใจผู้อื่น 3) การไม่เอาเปรียบผู้อื่น โดยการสละทรัพย์สิน สิ่งของ และแรงงานของตน เท่ากันหรือมากกว่าผู้อื่นและ 4) การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม โดยการอุทิศการ ทำงานเพื่อสังคมและส่วนรวม ร่วมมือกันรักษาสมบัติของส่วนรวม ไม่ทำลายสมบัติของส่วนรวม

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับสาธารณะแม้จะมีการใช้คำที่หลากหลายแต่ก็เป็นคำที่มีความหมาย ใกล้เคียงกัน สำหรับคำว่า “ จิตสาธารณะ” หมายถึงความตระหนักของบุคคลถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบที่จะช่วยเหลือสังคม ต้องการเข้าไปแก้วิกฤตการณ์ โดยรับรู้ถึงสิทธิควบคู่ไป กับหน้าที่และความรับผิดชอบ สำนึกถึงพลังของตนเองสามารถร่วมแก้ไขปัญหาคได้ และลงมือกระทำเพื่อให้ เกิดการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ โดยการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาร่วมกันกับคนในสังคม การกระทำที่ แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติด้วยการเอาใจใส่ดูแลเป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องส่วนรวมที่ เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยพิจารณาจากการที่บุคคลหลีกเลี่ยงการใช้หรือกระทำที่ก่อให้เกิดการ ขำรุต



เสียหายต่อของส่วนรวม การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแล การเคารพสิทธิในการใช้ สาธารณสมบัติของผู้อื่น มุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของส่วนรวม เช่น การทำตาม หน้าที่ที่ กำหนดการดูแลความสงบเรียบร้อย การรักษาสาธารณสมบัติ รับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นมี ส่วนร่วมในการหา แนวทางป้องกันแก้ไข และติดตามประเมินผล รวมไปถึงการรับอาสาทำ บางอย่างเพื่อส่วนรวม เคารพสิทธิ ของผู้อื่นในการใช้ของส่วนรวม ไม่ปิดกั้นในการใช้ของบุคคล อื่นมีการแบ่งปันหรือเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ ของส่วนรวม ไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของ ตนเอง

จิตอาสาในมิติทางพระพุทธศาสนา

ประเทศไทยมีรากฐานทางวัฒนธรรมมาจากพระพุทธศาสนา และพุทธศาสนาเป็น สถาบันทาง สังคมที่มีการนับถือและมีความศรัทธา เป็นสถาบันที่คนส่วนใหญ่ใช้เป็นที่ยึดเหนี่ยว และเป็นที่ยึดทางจิตใจ มีอิทธิพลต่อคนในสังคมที่สำคัญที่มีบทบาทในการขัดเกลาทางสังคม ศาสนาได้มีบทบาทและมีความสำคัญ การหล่อหลอมขัดเกลาให้เป็นบุคคลเป็นคนดี ทำให้ มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และศาสนาเป็นบ่อเกิด แห่งธรรมจรรยาและขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดีงาม และเมื่อมีปัญหาต่างๆ ก็สามารถใช้หลักธรรมทาง ศาสนามาเป็นแนวทางแก้ไข ในปัญหาที่เกิดขึ้นได้

พระพุทธศาสนาจะไม่ปรากฏคำว่าจิตอาสา แต่เมื่อพิจารณาหลักธรรมคำสอนของ พระพุทธเจ้า ได้สอนให้เราทำความดี และถือว่าศาสนาเป็นรากฐานของศีลธรรมที่สร้างมนุษย์ ขึ้นมาได้อย่างสมบูรณ์ มี ความเอื้อเฟื้อ เสียสละต่อเพื่อนมนุษย์และสังคมส่วนรวมซึ่งมี ความหมายคล้ายกับความหมายของคำว่า จิต อาสา พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ทรงบำเพ็ญ ประโยชน์เพื่อผู้อื่นอย่างแท้จริง โดยไม่ได้เห็นแก่ประโยชน์ ส่วนพระองค์เลย พระองค์ทรงเป็น แบบอย่างในทางเสียสละ โดยยึดหลักที่ว่า “การใดที่จะเป็นประโยชน์ ต่อส่วนรวม ก็พยายาม ทำการนั้นให้สำเร็จลุล่วงไป แม้จะต้องเสียสละประโยชน์ส่วนตนไปบ้าง ก็ไม่ควร นำมา คำนึงถึง” ดังพุทธวจนะที่กล่าวไว้ว่า

“มตตาสุขปริจจาคา ปสฺเส เจ วิปุลํ สุขํ

จเช มตตาสุขํ ธีโร สมปสฺสํ วิปุลํ สุขํ.”

ถ้าพึงเห็นสุขอันไพบุลย์ เพราะยอมเสียสละสุขส่วนน้อย ผู้มีปัญญา เล็งเห็นสุขอัน ไพบุลย์ ก็ ควรสละสุขส่วนน้อยเสีย.

นักปราชญ์พึงสละสุขพอประมาณเสียเมื่อเห็นสุขไพบุลย์ หมายความว่า ถ้าเห็นว่าผู้อื่น จะมี ความสุขได้เพราะตัวเราเป็นผู้ให้ เราก็ควรยอมเสียสละความสุขของตนให้ไปเสีย พอประมาณ และการ เสียสละนี้ แม้จะทำให้เราต้องเสียสิ่งของหรืออะไรไปบ้างที่ทำให้เกิดทุกข์ ทางกายแก่เรา แต่เนื้อแท้แล้วเรา กลับได้รับความสุขทางใจอย่างแท้จริง คือ ทำให้เราภูมิใจ และอิ่มใจ



ฉะนั้น ผู้มีปัญญา ไม่พึงติดใจในความสุขเล็กๆ น้อยๆ หรือสุขเทียมดังกล่าวแล้ว แต่พึงแสวงหา ความสุขแท้ที่เกิดจากการประพฤติปฏิบัติชอบตามหลักกฎหมาย จาริตประเพณีที่ดีงาม และหลัก ศีลธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดังกล่าวแล้วเถิด หากปฏิบัติได้เช่นนี้ ก็จะสามารถประสบกับความสุขอัน ไพศาลอย่างแน่นอน

นอกจากความเสียสละนี้ ยังได้มีการกล่าวไว้ในส่วนของบารมี 10 ประการ ซึ่งมีลักษณะคล้าย กับการเสียสละอีกแห่งหนึ่ง คือ ทาน แปลว่า การให้การเสียสละ เปรียบเสมือนดัง เทพม้อควาลง น้ำที่อยู่ หมื่อน้ำนั้นเมื่อตกให้น้อยบ้างมากบ้างก็แปลว่าตกให้จนหมด เบื้องต้นก็หัดให้ตกให้แบ่งให้ดังกล่าวนั้น เหมือนอย่างตกน้ำจากหม้อน้ำให้ หากได้ทำการให้เช่นนี้ และได้ปฏิบัติในทานข้อนี้ ที่ได้ให้ผู้อื่นเรื่อยๆ ไป จนถึงสามารถให้ได้ทุกอย่าง เหมือนอย่างเทพม้อควาให้หมดกันทีเดียว (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน), 2532 : 56)

พระธรรมปิฎก (2540) ได้กล่าวถึงลักษณะเกี่ยวข้องกับการมีจิตอาสา ได้แก่ พรหมวิหาร คือธรรมประจำใจของผู้ประเสริฐหรือผู้มีจิตใจยิ่งใหญ่กว้างขวางดุจพระพรหม 4 อย่าง ได้แก่ 1) เมตตา คือ ความปรารถนาดี มีไมตรี ต้องการช่วยเหลือให้ทุกคนประสบประโยชน์และความสุข 2) กรุณา คืออยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ ใฝ่ ใจที่จะปลดเปลื้องความทุกข์ยากของคนและสัตว์ทั้งปวง 3) มุทิตา คือ ความเบิกบานยินดี เมื่อเห็นผู้อื่นอยู่ดีมีสุข ก็มีจิตใจแช่มชื่น เบิกบาน เมื่อเห็นเขาทำดีงามประสบความสำเร็จก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป ก็พลอยยินดีบันเทิงใจด้วย พร้อมทั้งจะช่วยส่งเสริมสนับสนุน 4) อุเบกขา คือ ความมีใจเป็นกลาง เสมือนเป็นการมองเห็นตามที่เป็นจริง โดยวางจิตเรียบสม่ำเสมอ มั่นคง เทียงตรงดุจตาชั่ง มองเห็นในสิ่งที่ถูกที่ควรที่บุคคลนั้นๆ จะได้รับผลดี หรือผลไม่ดีก็ยอมสมควรแก่เหตุที่ ตนกระทำประกอบพร้อมที่จะวินิจฉัย วางตนและปฏิบัติไปตามหลักการเห็นผลและความเที่ยงธรรม

ในคำสอนของพุทธศาสนาเองก็มีคำสอนที่น่าสนใจเกี่ยวกับการให้ที่ถูกต้อง เป็นการให้อย่างมี ธรรมะ ดังนี้

1. การให้ต้องไม่หวังผลตอบแทน ผู้ให้ต้องให้อิสระแก่ผู้รับ การให้โดยคาดหวังว่าจะมีอะไร ตอบแทน จะไม่เรียกว่าการให้เนื่องจากไม่บริสุทธิ์หรือทำให้การให้เป็นการแลกเปลี่ยนดังที่คนโดยทั่วไป มักจะให้การให้เป็นเครื่องมือไปบังคับจิตใจคนอื่น

2. สิ่งที่ต้องเหมาะสม เป็นการให้แล้วที่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงกับผู้รับ ไม่ใช่ให้แล้วทำให้ผู้รับเป็นอันตราย เสียนิสัย หรือนำสิ่งที่ได้รับไปใช้ประโยชน์อะไรไม่ได้

3. การให้กับผู้ที่สมควรได้รับนั่นคือ ผู้รับเป็นผู้ที่มีความเหมาะสมที่จะได้รับสิ่งนั้นจริงๆ รับไป แล้วก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การให้ด้วยอาการที่เหมาะสมถูกต้อง เป็นการให้ด้วยความเคารพในความเป็นมนุษย์ของเขา ไม่ใช่ให้แบบผู้เหนือกว่า ประเวศ วะสี (2550 : 151-154) ได้กล่าวถึงคำที่มีความสอดคล้องกับหลักของพุทธศาสนากับ จิตอาสาไว้ว่า ทาน หรือการให้เป็นเครื่องยังให้เกิดความสุขทั้งแก่ผู้ให้และผู้รับมนุษย์ทุกคนทุกหนทุกแห่งได้ ค้นพบสัจธรรมข้อนี้ว่าถ้ามีแต่การเอาโดยไม่



มีการให้มนุษย์จะมีความทุกข์และความขัดแย้งกัน ดังคำกล่าว ว่าที่ใดเป็นที่มีการให้ที่นั่นก็จะมี ความอบอุ่นหรือร่มเย็นเป็นสุขซึ่งในหลักคำสอนของทุกศาสนาได้มี หลักการเหมือนกัน คือ ทาน ศีล ภาวนา การฝึกให้มีทั้งทางใจ ทางวาจา ทางกาย ทางวัตถุสิ่งของและทาง ปัญญา ซึ่ง การให้ได้แบ่งออกได้ 4 ด้าน ได้แก่

1. การให้ทางใจ การให้ความเห็นอกเห็นใจแก่ผู้อื่นที่มีทุกข์ การรับฟังความทุกข์ การ ร่วมทุกข์ เป็นการให้ที่สำคัญยิ่ง คนที่มีความทุกข์ถ้าโดดเดี่ยวเดียวดายยิ่งทุกข์มาก แต่ถ้ามีคน เห็นอกเห็นใจจะมี ความทุกข์ลดน้อยลง ในเรื่องการช่วยเหลือผู้ที่มีความทุกข์ก็นับว่าเป็นผู้ที่มี จิตอาสาที่นำไปสู่การช่วยเหลือ สังคม และสังคมนั้นก็จะมีมิติทางจิตวิญญาณสูงเช่นกัน

2. การให้ทางวาจา เป็นการพูดที่มีลักษณะเห็นอกเห็นใจ การพูดไพเราะเป็นปียาวจา หรือพูด ให้กำลังใจ ทำให้ผู้รับมีความสุข อย่างเช่น การให้โดยการพูดจากับผู้ที่มีฐานะในระดับ เป็นคนยากจน คน ตำต้อย ถ้าเราพูดจากับไพเราะกับคนเหล่านี้ ก็อาจจะเห็นประกายตาแห่ง ความปิติที่ฉายออกเป็นความสุข ทั้งแก่ผู้ให้และผู้รับ การให้ทางวาจาถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของวจี สัจริตหรือสัมมาวาจา อันเป็นองค์หนึ่งใน มรรค 8 บุคคลควรเจริญสัมมาวาจา

3. การให้วัตถุสิ่งของ บุคคลควรฝึกการให้หรือการเสียสละเล็กๆ น้อยๆ เป็นประจำ ใน การให้ วัตถุสิ่งของแก่ผู้อื่น ควรฝึกเสียสละของที่มีลักษณะดี ซึ่งตามปรกตินั้นมนุษย์จะให้ของที่ เล็กกว่าหรือด้อย กว่าแก่ผู้อื่น และของที่มีลักษณะที่มีคุณประโยชน์ที่ดีกว่าก็จะเก็บไว้ให้ตนเอง นั้นก็ถือเป็นเรื่องธรรมดา แต่ ถ้าเราฝึกเสียสละของดีที่เราต้องการให้แกผู้อื่นด้วยความเต็มใจ จะเป็นความก้าวหน้าทางจิตใจที่น่าภูมิใจ ซึ่งในปัจจุบันสามารถเห็นได้จากการมีช่องว่าง ระหว่างคนจนกับคนรวยอย่างสามารถเห็นได้ชัด เราก็ควร ฝึกตนให้เป็นคนมีจิตใจที่เอื้อเพื่อ ให้กับผู้ที่ยากกว่าด้วยการเข้าไปช่วยเหลือ โดยการสงเคราะห์ให้กับผู้ ยากจนเพื่อที่ ทำให้สังคม มีความน่าอยู่ต่อไป

4. การให้ด้วยการกระทำให้ในการทำงานถ้าสักแต่ทำเพื่อเงินเท่านั้นก็จะขาดจิตวิญญาณ งานทุก ชนิดสามารถทำโดยตั้งใจให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นหรือประโยชน์ต่อส่วนรวมได้เสมอ ไม่ ว่างานนั้นจะเป็น อะไรก็ตาม เราก็สามารถเสียสละเพื่อส่วนรวมได้เสมอด้วยความเต็มใจและ จริงใจ

5. การให้ความรู้ เป็นการช่วยในเรื่องการให้ความรู้ให้กับผู้ที่ไม่รู้ได้เรียนรู้ และการให้ที่ ให้ผู้ได้รู้ นั่นถือเป็นการให้ที่สำคัญยิ่ง ทุกคนควรเป็นทั้งครูและนักเรียน มีการให้และการรับใน เรื่องความรู้กัน ภายในสังคมและสังคมนั้นๆ ก็จะมีความสุขเพิ่มมากขึ้น เพราะการให้และการ เรียนรู้ทำให้เกิดความรู้และ เกิดปัญญาเพื่อแก้ปัญหาเรื่องต่าง ๆ

ทั้งนี้ยังมีในเรื่องของการให้ธรรมทานที่คนไทยมักยึดถือเป็นประเพณีที่ดีงาม เห็นได้ จากการ แจกหนังสือธรรมะในโอกาสต่างๆ เช่น งานศพ งานวันเกิด หรือไม่ต้องมีงานอะไรก็ แจกได้ ซึ่งเป็นเรื่องที่ดี ทำให้คนด้อยโอกาสสามารถเข้าถึงหนังสือธรรมะได้ ทำให้ชีวิตเกิด ความงอกงาม ธรรมะแม้เรียกกันว่าเป็น ธรรมทาน ก็ยังเป็นการให้วัตถุ ธรรมทานที่แท้จริงคือ



การที่ผู้ให้ประพฤติธรรม และสามารถถ่ายทอดธรรมะ จากการรู้จริงจนเกิดธรรมในผู้รับ การให้ธรรมทานนี้ก็จะถือว่าเป็นการให้ที่พิเศษสุดเช่นกัน

ทั้งนี้ยังมีหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับความสุขในโลกหน้า ในการมีจิตใจที่เสียสละที่ เกี่ยวกับลักษณะการมีจิตอาสาพระพุทธองค์ยังมีหลักในการประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต เพื่อให้เกิดผลดีแก่ ตน ดังนี้

พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงคุณธรรม 4 ประการ อันจะเอื้ออำนวยให้หลุดพ้นทุกข์ความสุขในโลกหน้า คือ 1) ศรัทธา คือ มีศรัทธาและความเชื่อมั่นในคุณค่าของศีล สมาธิ ปัญญา 2) ศีล คือ เว้นจากการฆ่าสัตว์ และทรมานสิ่งมีชีวิต เว้นจากการลักทรัพย์และหลอกลวงเว้นจากการประพฤติผิดในกาม เว้นจากการพูดเท็จและเว้นจากการดื่มเครื่องดองของเมา 3) จาคะ คือ รู้จักเสียสละ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่ยึดมั่นและ ทะเยออยากในทรัพย์ของตน 4) ปัญญา คือ พัฒนาปัญญาอันจะนำไปสู่การทำลายความทุกข์โดยสิ้นเชิง และการรู้แจ้งเห็นจริงในพระนิพพาน (ชุดศักดิ์ ทิพย์เกษตร และคณะ, 2555 : 143) ในหลักการปฏิบัติตน ถ้ามีการนำไปใช้ด้วยกันทั้งหมด ก็ทำให้เกิดความสุขและในฐานะที่มีคุณสมบัติของความดีอยู่นั้น ยังเป็น การให้ประโยชน์ต่อส่วนรวมในการไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับสังคม นอกจากจะมีความสุขเสียสละให้ผู้อื่น แล้ว ยังต้องมีจิตใจที่มีความเมตตา ดังนี้ 1) ความเมตตา คือ ปราศณาให้ผู้อื่นเป็นสุข 2) กรุณา คือ ความ ปราศณาที่จะช่วยผู้อื่นให้พ้นทุกข์ 3) มุทิตา คือ ความยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นเป็นสุข 4) อุเบกขา คือ ความมีใจ ยุติธรรมไม่เลือกเขาเลือกเรา ในเมื่อเรามีความเต็มที่จะช่วยและเสียสละให้ผู้อื่นแล้ว ก็ย่อมไม่ควรเลือกว่า ผู้ใดควรจะได้รับการให้นี้จากเรา เป็นต้น

หลักธรรมในการทำความดี การเสียสละ และทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของลักษณะการมีจิต อาสาแล้ว พระพุทธองค์ยังมีหลักในการประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต เพื่อให้เกิดผลดีแก่ตน รวมถึง ประเทศชาติโลกและธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้มีหลักในการประยุกต์ใช้ ดังนี้

ทิวฐธัมมิกัตถประโยชน์ เป็นหลักธรรมในพุทธศาสนา คือ ประโยชน์ในปัจจุบัน 4 อย่าง บ้างเรียกว่า หัวใจเศรษฐี "อุ อา กะ สะ" อาจเรียกสั้นๆ ว่า ทิวฐธัมมิกัตถะหรืออาจเรียกเต็มๆ ว่า ทิวฐธัมม มิกัตถสังวัตตนิกธรรม 4 หมายถึง ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน หลักธรรมอันอำนวยประโยชน์ สุขขั้นต้น เพื่อประโยชน์สุขสามัญที่มองเห็นกันในชาตินี้ ที่คนทั่วไปปรารถนา มีทรัพย์ ยศ เกียรติ ไม้ตรี เป็นต้น อันจะสำเร็จด้วยธรรม 4 ประการ คือ

1. อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น เช่นขยันหมั่นเพียร เลี้ยงชีพด้วยการหมั่น ประกอบการงาน เป็นผู้ขยันไม่เกียจคร้านในการงานนั้น ประกอบด้วยปัญญาเครื่องสอดส่อง อันเป็นอุบาย ในการงานนั้น ให้สามารถทำได้สำเร็จ

2. อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษาโภคทรัพย์ ที่หามาได้ด้วย ความขยันหมั่นเพียร โดย ขอบธรรม เขารักษาคุ้มครองโภคทรัพย์เหล่านั้นไว้ได้พร้อมมูล ไม่ให้ถูกลักหรือทำลายไปโดยภัยต่างๆ



3. กัลยาณมิตตตา คบคนดี ไม่คบคนชั่ว อยู่อาศัยในบ้านหรือนิคมใด ย่อมดำรงตน เจริญ สันทนากับบุคคลในบ้านหรือนิคมนั้น ซึ่งเป็นผู้มีสมาจารบริสุทธ์ ผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา

4. สมชีวิตา อยู่อย่างพอเพียง รู้ทางเจริญทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์ แล้วเลี้ยงชีพ พอเหมาะ ไม่ให้สุรุ่ยสุร่ายฟุ่มเฟือยนัก ไม่ให้ผิดเคืองนัก ด้วยคิดว่า รายได้ของเราจักต้องเหนือรายจ่าย และ รายจ่ายของเราจักต้องไม่เหนือรายได้

สัมปรายิกัตถสังวัตตนิกธรรม 4 คือ ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์เบื้องต้น หลักธรรม อันทำ ประโยชน์สุขขั้นสูงขึ้นไปการที่ต้องการให้บรรลุประโยชน์ของการปฏิบัติมี หลักธรรม ต้องปฏิบัติคือ 1) สัทธาสัมปทา คือ ถึงพร้อมด้วยศรัทธา 2) สีลสัมปทา คือ ถึงพร้อมด้วยศีล 3) จาคสัมปทา คือ ถึงพร้อม ด้วยการเสียสละ 4) ปัญญาสัมปทา คือ ถึงพร้อมด้วยปัญญา

ธรรมหมวดนี้ มักเรียกกันสั้นๆ ว่า สัมปรายิกัตถะ ตามชื่อประโยชน์เบื้องต้นที่มุ่งหมายและ การที่จะบรรลุถึงขั้นประโยชน์อย่างยิ่ง คือ นิพพาน ต้องปฏิบัติตามหลักวิปัสสนา ธรรมฐาน

อัตถะ 3 หมวดที่สอง แสดงในแนวราบ คือ จุดมุ่งหมาย 3 ด้านนี้ต้องปฏิบัติให้ได้ครบ จุดมุ่งหมาย 3 ขั้นนั้นสูงไปตามลำดับ ซึ่งมีจุดมุ่งหมาย 3 ด้าน คือ 1) อัตตัตถะ คือ จุดมุ่งหมาย เพื่อตน หรือ ประโยชน์ตน คือ ประโยชน์ 3 ขั้นข้างต้น ซึ่งพึงทำให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง หรือพัฒนา ชีวิตของตนเองขึ้นไปให้ ได้ถึง 2) ปรัตถะ คือ จุดหมายเพื่อผู้อื่น หรือ ประโยชน์ผู้อื่น คือ ประโยชน์ ซึ่งมีลักษณะเป็นการช่วยเหลือ ผู้อื่นให้ได้ดีด้วยการชักนำ สนับสนุนให้เขาพัฒนาชีวิต ของเขาขึ้นไปตามลำดับ 3) อุภยัตถะ คือ จุดหมาย ร่วมกัน หรือ ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย คือ ประโยชน์สุขและความดีงามร่วมกันของชุมชนหรือสังคมรวมทั้ง สภาพแวดล้อมและปัจจัยต่างๆ ซึ่งพึงช่วยกันสร้างสรรค์บำรุงรักษา เพื่อเกื้อหนุนให้ทั้งตนและผู้อื่นก้าวไปสู่ จุดหมาย 3 ขั้น ข้างต้น (สมาคมผู้ทำคุณประโยชน์เพื่อพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย, 2554 : 55) จะเห็น ได้ว่าพระพุทธองค์ทรงมีการคำนึงถึงผู้อื่น โดยการให้ประโยชน์และความสุขต่อสิ่งแวดล้อมที่มี อยู่ รอบตน ด้วยการกระทำที่มีความเสียสละที่จะนำไปสู่การพึงพาอาศัยกันในสังคมนั้นเอง

ทั้งนี้ พระพุทธศาสนาให้เห็นความสำคัญของศรัทธา ซึ่งเปรียบเสมือนมือที่บริสุทธ์ สะอาดที่ รองรับพระธรรมและคุณธรรมความดีทั้งปวง ศรัทธาเปรียบเสมือนไฟที่เผาผลาญ ความสกปรกโสภณ ในจิตใจของมนุษย์ให้สูญสิ้นเหลือแต่ความบริสุทธ์แล้วจงใจให้ไปสูหนทาง แห่งการรู้แจ้ง ยิ่งกว่านั้นเป็น เสมือนไปที่ลูกโซติช่วงอยู่ในใจของผู้ที่กำลังอยู่ในระหว่างการ แสวงหาหนทางนั้น ศรัทธาที่กล่าวถึงนี้ ทำให้ คนเรามีจิตใจกว้าง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยกำจัด ความโลภ ความฟุ้งเฟ้อ อวดดีไปหมดจากจิตใจ ศรัทธาสอน ให้เรารู้จักถ่อมตัวให้เคารพนับถือ ผู้อื่น ศรัทธาช่วยให้เกิดปัญญาสว่าง ประพตติถูกต้อง ไม่ย่อท้อเมื่อเผชิญ กับความยากลำบาก ไม่ตกอยู่ใต้อิทธิพลของสภาพแวดล้อมภายนอก และทำให้เกิดพลังใจที่จะเอาชนะสิ่ง ทั้งปวง



ดังนั้นแนวทางในการสอนให้มนุษย์เป็นคนดีของพระพุทธศาสนาทรงได้สอนให้มนุษย์เป็นผู้เสียสละ แบ่งปัน มีศรัทธาต่อการดำรงชีวิตให้อยู่ในศีลธรรม ซึ่งด้วยมีลักษณะใกล้เคียงกับการมีลักษณะจิตอาสาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนำไปสู่การพัฒนาสังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน

สรุป

จิตอาสา (Volunteer Spirit/Mind) หมายถึง จิตแห่งการให้ความดีงามทั้งปวงแก่เพื่อนมนุษย์ โดยเต็มใจพร้อมจะเสียสละเวลา ให้ความช่วยเหลือ ร่วมมือ ลงแรง ร่วมใจ ในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เพื่อช่วยลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในสังคม ช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคม ยกตัวอย่างเช่น การช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม โดยการไม่ทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำ การแยกขยะ แม้แต่การประหยัดน้ำประปาหรือไฟฟ้าที่เป็นของส่วนรวม โดยใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า หรือใช้ความรู้และประสบการณ์ที่มี เพื่อช่วยงานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนหรือสังคมโดยรวม

พระพุทธศาสนามีแนวคิดเกี่ยวกับจิตอาสาปรากฏอยู่ในคำสอนของพระพุทธเจ้ารวมไปถึงพระ พุทธพจน์และปรากฏผ่านพระจริยาของพระสาวกหรือพุทธบริษัทด้วย โดยเฉพาะการมีจิตใจที่ ประกอบด้วยคุณธรรม มีความเมตตา กรุณา ความเสียสละและปรารถนาดีที่จะช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจาก ความทุกข์ภัย โดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน

ในการสร้างจิตสำนึกเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมส่วนรวม การแก้ปัญหาจากเพียงส่วนหนึ่งส่วนใดของสังคมนั้นยากที่จะประสบความสำเร็จในระยะยาวได้ ฉะนั้นเราทุกคนต้องให้ความร่วมมือกันมีความ รับผิดชอบร่วมกัน เกื้อหนุนกัน มีความสามัคคี มีน้ำใจ มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม ยอมเสียสละได้ทุกเมื่อ เพื่อให้สังคมไทยเข้มแข็งขึ้นและมีคุณภาพ สังคมจะเข้มแข็งได้เพราะคนของสังคมเข้มแข็ง มีศักยภาพ มี ความรู้ การมีจิตอาสานั้นเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยลดและแก้ปัญหาของสังคมไทยได้ดีและเป็นปัจจัยที่ เกื้อหนุนต่อการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

ชูศักดิ์ ทัพย์เกษตร และคณะ. (2555). พระพุทธเจ้าทรงสอนอะไร. กรุงเทพมหานคร : บุญถาวรเชรามิค.

ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์. (2542). Chaos Theory กับจุดเปลี่ยนสังคมไทย. วารสารสื่อพลัง, 7 (3) : หน้า 21-33.

บรรทม มณีโชติ. (2530). การศึกษารูปแบบของข้อความวลีลักษณะนิสัยด้านความเสียสละ ชนิดข้อความ และชนิดสถานการณ์ที่มีผลต่อคุณภาพของแบบทดลอง. ปริญญานิพนธ์การศึกษา มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.



ประเวศ ะสี. (2550). วิถีมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 (ศูนย์ หนึ่ง แก้ว). กรุงเทพมหานคร : สอน
เงินมีมา.

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2531). ข่าวสารทางการเมืองของคนไทย. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยา.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2540). ธรรมานุญชีวัด. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.

พระไพศาล วิสาโล. (2544). วิถีสังคมไทยประชาสังคมและวัฒนธรรมชุมชน.

กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิภาพันธุ์ ก่อเกียรติเจริญ. (2544). สรุปสถานการณ์สังคมไทยมุมมองและข้อเสนอแนะจาก
เครือข่าย. กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการเผยแพร่และพัฒนา.

สมาคมผู้ทำคุณประโยชน์เพื่อพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย. (2554). คำสอนใน

พระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดอรุณการพิมพ์.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน). (2532). ทศบารมี

ทศพิธราชธรรม. กรุงเทพมหานคร : ชวนพิมพ์.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2550). ชื่อบ้านนามเมืองจังหวัดปราจีนบุรี ลุ่มน้ำ บางปะกง ชายฝั่งทะเล

ตะวันออก. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการวัฒนธรรมแห่งชาติ

กระทรวงวัฒนธรรม.